

OMLADINA

Glasilo narodno-radikalnega dijaštva.

Leto III.

Ljubljana, meseca svečana 1907.

Štev. II.

VSEBINA:

F.: Formalna in čustvena olika.

Vojeslav Molè: Kratak pregled
poljskega slovstva.

Narodno-radikalno dijaštvo. Piše
Korotanski.

Izredni občni zbor »Prosvete«.
Listek.

Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Omladina izhaja enkrat na mesec ter stane za celo leto K 4.—; za dijake K 2.—; posamezna številka 40 vin. — **Dopisi** naj se blagovole pošiljati uredništvu najkasneje do 20. vsakega meseca v Ljubljano na Breg št. 12. — Le frankovana pisma se sprejemajo. — **Upravništvo** je v tiskarni J. Blasnika naslednikov v Ljubljani, Breg št. 12.

Reklamacije so poštnine proste, če imajo na naslovni strani pristavek »reklamacija« in če so odprte.

Zaradi rednega pošiljanja »Omladine« je natanko naznaniti naslov in bivališče ter vselej vsako izpremembo bivališča.

Oblastem odgovoren **Mihael Rožanec**. — Izdaja eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva. — Tisk J. Blasnika naslednikov.

„Sloveniji“ sta darovala povodom svojih promocij njeni starejšini dr. Mihajlo Rostohar 20 K in dr. Gregor Žerjav 50 K. Živela!

Hrvatski Djak, glasilo hrvaskog naprednog djaštva je pričel izhajati v Zagrebu. List je mesečnik in stane za celo leto 5 kron. Naroča se pri g. Martinu Duiću v Zagrebu, Kukovičeva ulica 8/a. Daljšo oceno tega izvrstnega lista, ki ga s tem najtopleje priporočamo slovenskemu dijaštvu, si radi pomanjkanja prostora prihranjujemo za prihodnjič.

Uspeh slovenskega dijaka na šahovskem polju. Tehnik Milan Vidmar, ki se je odlikoval že parkrat na mednarodnih šahovskih turnirjih, si je pretekli mesec priboril na mojstrskem turnirju dunajskega šahovskega kluba prvo darilo, te dni pa je v avstrijskem turnirju na Dunaju z dvema drugima mojstroma delil tretje, četrto in peto darilo. Čestitamo!

Ljubljanska ljudska knjižnica in čitalnica je s končnim sklepom občinskega sveta z dne 31. grudnia 1906 zagotovljena. Mestna občina je dovolila za l. 1907 enkratni ustanovni prispevek 2000 K in 3000 K redne letne podpore. Župan Hribar je podaril v ta namen 2000 K. Za l. 1907 bo tedaj na razpolago 7000 K, ki se porabijo za nakup oprave in 4000 knjig ter vzdrževanje knjižnice in čitalnice od začetka maja, ko se zavod otvori, do konca leta. Vodstvo in lastniha novega prosvetnega zavoda pripada »Akademiji«, »Sokolu« in »Prosveti«. V upravni odbor imenuje vsako društvo po 2 člana, občinski svet pa enega. Razmerje med društvi in upravna navodila se urede po posebnem poslovníku.

O kritiki. »Omladina« se drži načela, da se je polemike v konkretnih šolskih zadevah kar možno ogibati, da je vselej uvaževati, da moramo kot struja s pozitiv. stremljenjem avtoriteto vzgojiteljev varovati, da tudi upoštevamo, da je sorazmerno sodba učitelja vedno objektivnejša kot prizadetega dijaka. Vendar se nahajajo slučajji, ko smo kot glasilo dijaških interesov primorani objaviti kričeče slučajje. Če n. pr. Remec na II. drž. gimnaziji v Ljubljani — ki je očitno na tem, da podeduje slabosti kranjske gimnazije — dijakom ne da miru zaradi »Omladine«, če se spozabi tako daleč, da pritrkava dijakovo glavo ob tablo, ne moremo molčati. Molčati pa tudi ne moremo radi Pečjaka, ki ima na tem zavodu več upliva nego ravnatelj. V zvezi z jezuiti in s sistematično gojenim vohunstvom zanaša ta človek v dijaštvo tiste lastnosti, ki so pravi strup značaju — hinavstvo, nezaupnost, zahrbtnost, fanatično in nerazsodno strankarstvo. Manipuliranje s podporami je tudi eno teh nelojalnih bojnih sredstev. Vse to kvari ugled zavodu, ki se ga začenjajo stariši že zdaj opravičeno izogibati zaradi klerikalnih profesorjev. Razume se ob sebi, da ne zahtevamo takega disciplinarnega nastopa, saj to tudi ne izda ni najmanj; zahtevamo pa, da se z vsoprednim in preventivnim delom — seveda ne po klerikalnim vzgledu ali z njih sredstvi — kvarne uplive paralizuje, saj bo dijaštvo, ki je v jedru zdravo, razumno in značajno, kmalu potem samo izpoznalo ničvrednost in puhlost klerikalnih agitatorjev. Če pa se to ne zgodi, če bo mogel katehet neprestano pri verouku razlagati pokvarjeno naravoslovje in tendenčno modroslovje, če bo dijake moril s šolskimi nalogami iz takozvanega »verouka«, bomo prisiljeni sami začeti javno polemizirati z njega šolskimi nauki, ki se ne tikajo vere. Tako bo zavod brž še bolj »zaslovel«.

Nezaslišana surovost »vzgojitelja«. Neki »profesor« Gerstner se vede pri pouku na ljubljanskem c. kr. učiteljišču na tak način, da moramo varovati interes našega učiteljskega naraščaja z apelom na javnost. Ne le da obklada pripravnike s psovkami »Lausbuben, Rotzbuben, Fratz« in sličnimi izrazi, ki jih je prinesel menda iz nemškega filharmonskega društva, nesramno tudi zabavlja nad našo narodnostjo: »Ein gottverlassenes, ein verschlagenes, ein talentloses Volk«, take in enake žaljivke nam meče v obraz ta famozni

F.:

FORMALNA IN ČUVSTVENA OLIKA.

(Konec.)

Vsa formalna pravila tičejo se le zunanosti. Spremljati jih mora prava srčna in čuvstvena olika, po kateri se plemenit olikanec še le razlikuje od navadnega gizdalina. V čem obstoji in kako se pridobi srčna olika, je težko razpravljati. Opozoriti hočem le na nekatere posameznosti.

Najbolj vplivata na čuvstva narava in umetnost. Vsakdo bi torej moral gojiti umetnost in iskati razvedrila v naravi. Ena vrsta umetnosti je pri našem prostem ljudstvu zelo priljubljena, a se žalibog še vedno premalo goji pri inteligenci: to je petje. Dijaku je dana prilika, da se brezplačno izvežba v petju. Potrebno bi bilo, da se ob začetku šolskega leta na srednjih šolah razvije živahna agitacija za petje, posebno pri prvošolcih. Ni ga prijetnejšega družabnika, nego je dober pevec; v vsaki družbi ga sprejmejo z odprtimi rokami.

Še manj nego petje, se goji pri nas godba. Na Češkem se v boljših rodbinah vsak otrok uči kakega glasbila. V rodbinskem krogu se izvajajo mnogokrat lepi koncerti. Celo priprosti kmetski stariši naprosijo učitelja, da uči njihovega sinčka gosti na gosli. Ljubljanski dijaki imajo krasno priliko pri »Glasbeni Matici«; a tudi drugod bi se dalo doseči in omogočiti dijakom učenje godbe.

V višjih razredih naj bi dijaki negovali književnost in poezijo. Lepi prosti dnevi ali popoldnevi pa naj bi se porabljali za sprehode v naravo. Pešizleti so za dijakovo zdravje nujno potrebni, duh se otrese šolskih in drugih skrbi, um se razvedri, da potem lažje sprejema nove snovi, krasota narave pa blaži srce. Kdor ljubi naravo, ne more biti zloben.

Nadalje bodi mladina vesela in pogumna! Pogum in odločnost se pridobita in gojita najbolj pri telovadbi. Naj se udeležuje vsak, komur je mogoče, telovadbe, bodisi pri »Sokolu« ali kot prostega predmeta na zavodu! Telesna izurjenost in gibčnost vpliva blagodejno na značaj in vzbuja ono življensko veselje, brez katerega si mladine ne moremo misliti. Od potuhnjencev in klečeplazcev narod nima pričakovati nič dobrega, ampak le od odkritih veselih značajev. Seveda veselje ne sme preiti v razposajenost in ne sme biti nikomur v sramoto ali škodo. Če se mladina pri igri med seboj v šali draži, se tega ne sme soditi preostro. Seveda tudi take šale ne smejo prekoračiti dopustne meje. Norčevati se iz drugega zaradi prirojenih telesnih ali drugih napak, zaradi narečja itd., pa nikakor ne kaže srčne olike. Splošno se ravnajmo tako, da nam bo mogoče skupaj živeti. Vadimo se že v mladosti upoštevati upravičene želje svojih vrstnikov, da bomo v poznejšem življenju zmožni razumevati nazore drugih ljudi in iz teh nazorov izhajajoča naprotstva odpuščati po reku: tout comprendre

c'est tout pardonner (vse opraviči, kdor vse razume). Zlasti s svojimi najbližjimi vrstniki in rojaki moramo izhajati, če so tudi drugih nazorov, ter se ravnati po geslu: in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas!

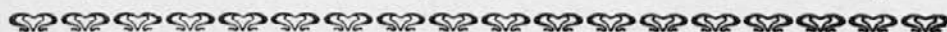
V svojem poklicu in življenju bodi vsak vesten, marljiv in pošten ter uljuden in miroljuben! Zavedaj se vedno svojih pravic, a tudi svojih dolžnosti dobro vedoč, da sta ta dva odgovarjajoča si pojma v tesni zvezi. Kdor zahteva pravice, mora izpolnjevati tudi dolžnosti. Ne zanemarjaj nikdar svojih dolžnosti, a ne daj si tudi nikdar po nikomur kratiti svojih pravic! Zlasti se v svojem poklicu varuj prevelike ponižnosti in klečeplastva proti višjim in, kar je s tem navadno združeno, ošabnega tiranstva proti nižjim! To je suženjsko. V resnici značajan mož je prijazen in popustljiv navzdol, trden in neomahljiv pa navzgor.

Na vsezadnje še nekaj opazk za one, ki se želijo posvetiti politiki. Vsi ti naj imajo pred očmi, da je tudi v politiki potrebna poštenost in da je naš političen položaj sedaj tako žalosten najbolj zaradi tega, ker se je nekaterim zdelo, da je v političnem boju vsako sredstvo dovoljeno. Tudi politika bodi onim, ki se z njo bavijo, poklic in kot tak vsebuje pravice in dolžnosti. Pred vsem treba spoznavati domače šege in navade, tudi napake, študirati temeljito duševno in gmotno stanje ljudstva, vglobiti se v ljudsko dušo: in še le na podlagi vsega tega je mogoče uspešno dalje zidati. Nikakor pa ne vsiljuj in ne vcepljaj ljudstvu priučenih tujih svetovnih nazorov, ki niso v soglasju s kulturnim stanjem ljudstva in katerih ljudstvo še ne razume dovolj. Svetovni razvoj se ne da prenačati, nobena njegova stopnja preskočiti.*)

Če sploh komu, potem je gotovo političnemu voditelju v dobi splošne volilne pravice potrebno, da je prijazen in uljuden z vsakim, tudi z najnižjim. Prijaznost in postrežljivost pa je sploh vsakomur v čast. Slišal sem neko damo, ki je potovala v počitnicah po Gorenjskem in se tam srečala z družbo slovenskih srednješolskih dijakov. Ni jih mogla prehvaliti, kako so bili ljubeznjivi, kako so jo na vse opozarjali, ji nosili njeno majhno prtljagico in se sploh obnašali kot olikani mladi gospodje.

Končujem to zbirko tujih in svojih misli o olikih ter povdarjam, da ni olikan ta, ki je dosegel akademično dostojanstvo (akademična izobrazba se pri nas kaj rada povdarja); ampak vsakdo, ki si je pridobil celotno za svoje življenske razmere potrebno izobrazbo in z njo stremljenje po napredku potom samostojnega dela, vsak tak je dosegel sebi primerno oliko. To relativno merilo je seveda za akademičnega izobraženca najvišje in zato tudi najtežje doseči!

*) S tu izraženim nazorom gospoda člankarja se ne moremo popolnoma strinjati. Zgodovina vseh dob nam priča, da so socialne skupine največ napredovale tedaj, kadar so sledile impulzu svojih voditeljev, posameznih talentiranih mož, ki so nadkriljevali duh svojega časa. Masa sama na sebi je skrajno konservativna.

VOJESLAV MOLE.

KRATEK PREGLED POLJSKEGA SLOVSTVA.

(Dalje.)

Adam Mickiewicz (rojen l. 1798. v vasici Zaosie pri Nowogródku na Litvi) je pokazal poljskemu slovstvu nove cilje in pota in se sam postavil na čelo vsemu stremljenju nove struje. Pod vplivom Bürgerjeve Lenore, angleških balad in pesmi Žukovskega je nastalo njegovo prvo delo »Balade in romance«. Pesnik je šel med narod, se navzel duha ljudske poezije, ki je sedaj vel kot odmev iz njegovih lastnih del. Po narodni pesmi je posneta n. pr. njegova balada »Lilije« :

»Greh nečuvén je storila:
móža svojega ubila.
Ubila, zagrebla v gaju
na potoka kraju.
Grob z liljami zaseva,
zaseva, tako peva:
»Rasti, cvetje, visoko,
kot mož leži globoko;
kot mož leži globoko,
tak ti rasti visoko' . . .«

V isti dobi je nastala tudi slovita »Oda na mladost«, ki je postala pozneje marzeljeza poljske mladine, njegovi »Toasti«, pesem »Hej, uživajmo življenje !«

Nesrečo svoje prve ljubavi je izlil v »Dziade« (Dede, II. in IV. del), v nekako Werterijado, še vse groznejšo in obupnejšo, kot je Goethejeva. Ko je bil pa l. 1823. v Vilni zaprt in odgnan na Rusko, se je ves spremenil. Vse, kar je pisal, je bilo posvečeno domovini, opeval je njeno krasoto, njeno zgodovino in njeno trpljenje. Kot nekaj intermezzo pa so bili njegovi »Krimski soneti«, v katerih opisuje krasoto krimskih pokrajin, in ki so najprej raznesli njegovo slavo tudi po zapadni Evropi. Tu samo en primer:

Morska tišina.

Že veter v paviljonu božajoč šepče,
igra se tihogrupe vode lesketanje:
kot se nevesta, sanjajoča sanje sreče,
zbudi, da vzdihne, in jo spet objame spanje.

In jadra kot zastave, kadar boj končan je,
na jamborih spe nagih: ladjin krov lahnó se
nagiblje, kakor da z verigo prikovan je;
mornar počiva, potni vesele glasno se.

O morje! sred veselih jasnih tvojih bitij
polip spi v dnu, ko se temni v oblakih zarja;
objema z dolgimi rokami ti tišino.

O misel! v tebi je pošast — spomini skriti —
ki spi sred zlé usode, burnega viharja —
a ko srce miruje, grize mu globino . . .

V Moskvi je napisal Mickiewicz epsko pesnitev »Gražino« in »Konrada Wallenroda«. V obeh opeva boje nemških križarjev z Litvinci, a v resnici misli le na boje, ki jih bijejo preganjani Poljaki z Rusi. Da kdo reši svojo domovino, se sme poslužiti vsakega sredstva, tudi nepoštenega, vse sme prodati, tudi svojo čast. Wallenrod pusti vse — svojo ljubljeno ženo, vso svojo srečo, vstopi nespoznan v nemški vitežki red, se povspne tam s svojo marljivostjo do velikega mojstra, a potem uniči na vojnem pohodu nad Litvo vso redovo vojsko, da se maščuje kot Litvinec nad krivicami, ki so jih storili Nemci Litvi.

Ko je Mickiewicz zapustil Rusijo in se podal skozi Nemčijo v Italijo in odtod v Francijo, je nadaljeval svoje »Dede«, a drugače kakor jih je začel. Iz prejšnjega obupanega Gustava je postal drznoponosni Konrad, kakor da je vstal prerok in prerokoval domovini vse bolesti, vse trpljenje, ki jo še čaka. A prerokoval ji je tudi vstajenje — Poljska je oni narod v Evropi, ki mora nedolžen trpeti za grehe drugih, a zato ga čaka tudi večna slava.

Najlepše, kar je ustvaril Mickiewicz, je pa njegov ep »Pan Tadeusz (Gospod Tadej)«. V tujini je zakoprnel pesnik po domovini in je izlil iz svoje duše najlepše verze v njeno slavo. »Litva, domovje moje, ti si kakor zdravje«, je začel svojo pesem. Kdor ima zdravje, ga ne zna ceniti, njegovo vrednost spozna le oni, ki ga je zgubil. In tako je tudi z domovino; kdor je nima več, ve, kaj mu je bila. In poet je zasanjal o belem gradiču, ki se skriva za zelenimi topoli, o šumenju litvinskih loz, o brnenju lovskega roga, da se širijo zvoki od debla do debla, močnejše, močnejše, pa zopet pojema in zamrejo nekje daleč ob nebeškem svodu; o čistih srcih, ki ljubijo iskreno svoje domovje; o podležih, ki podležejo v boju za pravico; o onem boju, ki je motil to tiho, pristrčno idilo... In konec se zlije v nemoteno harmonijo. »Ljubimo se!« se glasi geslo in mir pride v duše in vsako srce je veselo.

Poleg Mickiewiczovega se blestita v istem času še dve imeni: Krasiński in Słowacki.

Julij Słowacki (rojen leta 1809. v Kremieniecu) je bil pravi tip romantika. Kakor je vse, kar je napisal, fantastično, tako je fantastično tudi njegovo življenje, nestalno, nerealno. Słowacki je nekak predhodnik poljske moderne, zlikal je poljski jezik, kakor ga ni nihče pred njim, igral se je z njegovim blagoglasjem in njegovimi barvami, kakor godbenik ali slikar. Obup in žalost prevladujeta v njegovih delih, vse preveva mehka melanholija. Słowacki se sme s polnim pravom imenovati poljski Byron.

V prvem času ga javnost ni pripoznavala, imel je prevelikega tekmeča Mickiewicza, s katerim je bil vrhutega še sprt, sedaj je šele prišel do veljave. Njegovi prvi poemi »Hugo«, »Arabec«, »Menih«, »Jan Bielecki«, »Zmija«, »Lambro«, so izšli skoraj neopaženi. Proslavil se je šele s svojo dramo »Kordijan« (1835). Njegova sanjavnost in melanholija se zrcali pa najbolj v

drami »Balladini«. Kar je v njej realnega in zemskega, ni pristno in je tuje, kjer nas pa vodi pesnik v fantastične pokrajine, v deželo sanj, tam nas očara njegova tvoriteljska sila. Napisal je še druga dramatična dela, »Marijo Stuart«, »Lilo Venedo«, »Mazepo«, »Beatriko Cenci«.

Znamenito je njegovo poetično »Potovanje v sveto deželo« in njegov roman v verzih »Beniowski«. A največje, najgloblje zamišljeno njegovo delo je »Kralj Duh«.

Izmed njegovih manjših del sta pa najboljša dva poema »Oče okuženih« in »V Švici«. Zlasti zadnji je tako sanjavo krasen in mojstrsko izveden, da nima vrstnika v svetovni literaturi. Pesnik opeva v njem vso sladkost idealne ljubezni, njeno sanjavost, boleost in radost.

»Odkar izginila kot zlati sen je,
umiram žala, polni me hrepenenje.
Ne vem, zakaj s pepela moja duša
odtod za njo med angelje ne skuša?« ...

Poezija Krasiškega je vzvišena nad vso realno ničnost življenja, kakor roža z vrtov tujih svetov je, čista in sveta, a tudi iz nje veje samo trpljenje. Pesnik bi rad pomagal svojemu zatiranemu narodu, a ve, da se ne doseže ničesar s samim maščevanjem. Stremiti je treba po višji kulturi in duševnem razvoju in zmaga se v borbi s svojim tekmečem. To je ideja Krasiškega »Iridijona«. Njegovo najznamenitejše delo je »Nieboska komedija (Brezbožna komedija)«, filozofično-fantastična drama, ki jo je spisal l. 1833. kot 21 leten mladenič. Apoteoza križa je. Križ je ono, ki se dvigne iz ginečega sveta in zavlada nad narodi in prinese rešitev in življenje.

Krasiški je bil svojemu narodu dolgo popolnoma neznan, ker se ni nikoli podpisal na svoja dela s pravim imenom. Živel je svoji nadzemski poeziji in se topil in gubil v alegorijah in politično-religiozni liriki. Zlasti so še znameniti njegovi »Trije psalmi«.

Nekaj skupnega veže vse tri bleščeče zvezde poljske romantike — mesijanizem. Potrla jih je bila žalostna usoda domovine, a vendar verujejo v njeno vstajenje. Towianski je zanesel med Poljake ono mistiko, ki se je lotila tako mrzlično vseh slojev — v padcu Poljske so videli previdnost božjo, Poljska trpi le, da reši s tem druge narode.

In šli so in oznanjevali v svojih delih te nauke, postali so fantasti brez vsake realnosti in vsi trije so potem naenkrat umolkni. Govorili so le o svojih mističnih vizijah in jih razlagali in prerokovali bodočnost svoje domovine.

A bili so vendar pesniki po milosti božji in njihovo delo je ogromno. Združili so duševno narod, ki je družabno ločen, ga dvignili visoko in mu dali slovstvo, ki ne zaostaja za najznamenitejšimi drugih narodov.

(Konec prihodnjič.)

NARODNO-RADIKALNO DIJAŠTVO.

(Iz srednješol. krogov — piše KOROTANSKI.)

Razorane in žalostne politične razmere v naši domovini, brezbržnost in malomarnost naše inteligence so dovedle naš narod malodane na rob propada. Dejstvo, da je bilo skoraj vse naše javno življenje prepojeno z mednarodnim, vsakemu zdravemu, zlasti pa narodnemu napredku nasprotujočim klerikalizmom, in da naše razumništvo ne le ni znalo paralizovati klerikalnega vpliva, temveč ga je s svojo nesrečno taktiko pravzaprav še podpiralo, neznosni pritisk vnanjih sovražnikov slovenskega naroda, vse to je s tugo napolnjevalo srca slovenskih rodoljubov, ob enem jih pa privedlo do spoznanja, da nam je nujno treba radikalnega saniranja vsega narodnega organizma, ako nočemo zapasti žalostni usodi marsikaterega naroda, da namreč za vselej izginemo z zemeljskega površja. Prišlo pa je to spoznanje v prvi vrsti med slovensko dijaštvo in iz tega spoznanja se je porodila narodno-radikalna struja.

S ponosom lahko zremo nazaj na delovanje in prodiranje narodno-radikalne struje; navzlic vsemu pa vladajo še vedno, zlasti med srednješolskim dijaštvom, razni neutemeljeni in prazni predsodki in motni pojmi zlasti glede nekaterih točk. Te predsodke razpršiti in pojme o naši struji razbistriti, je skromni namen mojega članka. Spuščati se hočem v naš program v toliko, kolikor ga je pač potrebno za srednješolskega dijaka.

Narodni radikalizem! Da stojimo na odločno narodnem stališču, tega nam menda ni treba posebej povdarjati. Da smo pa narodni radikalci in sicer po bistvu optimisti, ima svoj izvor v neomajni, trdni veri v bodočnost našega naroda, kakor v trdni, nepremagljivi volji, da se temu narodu žrtvujemo, da zanj delamo in posvetimo vse svoje moči njega vsestranskemu napredku. Kot radikalci smo napovedali brezobziren boj vsemu, kar je narodu škodljivo, kar bi ga utegnilo ovirati v njegovem razvoju; napovedali smo torej boj v prvi vrsti našim narodnim nasprotnikom, napovedali pa smo takisto oster boj notranjim nasprotnikom. Borimo se proti brezbržnosti in malomarnosti večine našega razumništva, ki je z ravnodušnostjo opazovalo tragedijo, kako je padala postojanka za postojanko v sovražno žrelo. Spoznali smo žalostno resnico, da je naša takozvana »inteligenca« za vodstvo naroda vsled pomanjkanja globlje, vsestranske izobrazbe izvečine nezmožna. In v svesti si tega, da nam je treba krepkejše inteligence, je spoznalo dijaštvo nujno potrebo, da se v prvi vrsti reformira na svojem lastnem telesu. — Tradicionalna in oficijelna krokarija slovenskega dijaštva se mora umakniti resnemu, vstrajnemu delu; da se je to v pretežni večini že zgodilo — je zasluga narodno-radikalne struje. Radikalizem nam vелеva, da smo brezobzirni tudi napram sebi. Brezobzirno si hočemo medsebojno grajati napake, ker smo prepričani, da je zlasti za dijaštvo zdrava in dobrohotna medsebojna kritika predpogoj vsakemu resnemu uspehu. Z vsemi sredstvi delamo na to, da se slovensko dijaštvo duševno in nravno dvigne; najhujši sovra-

niki smo kastovstvu, zlasti frakariji, ki so bile pred nedavnim časom še tipične za slovensko dijaštvo. Naš smoter je tesnejša združitev dijaštva med sabo, vzajemnost, ki se naj kaže tudi dejansko, ne samo v praznih frazah. Za eno najvažnejših vprašanj slovenskega dijaštva smatramo njega gmotni položaj: v tem oziru stojimo na stališču, da ni samo v interesu naroda, ampak naravnost njegova moralna dolžnost, da podpira svojo mladino; saj s tem posredno pomaga sebi, kajti ideal slovenske mladine je sreča narodova. Glede na dijaštvo samo se da torej na kratko združiti naš program v sledeče točke: dijaku bodi prva naloga, da si pridobi vsestranske, splošne naobrazbe. Daleko premalo je, ako se peča dijak samo s šolskimi predmeti, zanimati se mora tudi za javna vprašanja, ako noče biti v poznejšem življenju mrtev ud na narodnem životu. Da je stati pri tem dijaku izven vsake politične stranke, je naravna potreba svobodnega razvoja. Le v slučaju, da ne veže dijaka nobena strankarska disciplina, le v slučaju, da je dijak popolnoma prost apriorizma, mu je omogočeno svobodno presojevanje, le tedaj mu je mogoče, da si ustvari samostojno prepričanje. — Politika nam je veda, ki jo proučavamo brez ozkosrčnih predsodkov. — Dijak se skrbno varuj vseh škodljivih razvad, poleg vsega pa se mu je intenzivno zanimati za gmotni položaj slovenskega dijaštva sploh: tovariš bodi vzajemen in požrtvovalen napram sotovarišu. Zatorej nimajo pravice, nazivljati se radikalcem oni, ki smatrajo za edino merilo svoje modrosti in izobraženosti šolske klasifikacije, niso radikali oni, ki se vdajajo vživanju in razvadam ter pozabijo pri tem na svoje dolžnosti napram narodu, in končno so najmanj narodni radikali oni, ki stojijo na žalostnem stališču narodnostni ideji ravno nasprotnega osebnega egoizma. S tem, mislim, sem dosti jasno označil stališče narodno-radikalne struje glede dijaštva kot takega.

Naj zdaj v kratkih potezah označim naše stališče napram narodnemu vprašanju. — Narodnost nam je najvišje načelo, narodova vsestranska kulturna, gospodarska in politična osamosvojitev nam je težko zaželeni cilj. Že češki rodoljub Havliček je smatral za predpogoj in edino podlago politični svobodi — narodno svobodo. Na istem stališču stojimo i mi. Ob enem pa nam kaže razum, da je tudi narodnostna svoboda mogoča le na podlagi gospodarske svobode; saj nam podajajo najlepših vzgledov o tem ravno naši narodnostni boji v obmejnih krajih. Zakaj propadamo v narodnemu oziru skoraj na vsej črti? Kje tiči vzrok uspehov naših nasprotnikov? V tem, da nas gospodarsko daleko nadkriljujejo. Slovenskega naroda ne podjarmljajo tuje ideje, temveč podjarmlja ga tuji kapital. —

Res je, upravičeno zaničujemo odpadništvo kot tako, v resnici grd je tudi oni odpadnik, ki je zatajil svoj narod iz sebičnih in osebnih nagibov ter mu postal morda celo smrtni sovražnik. Toda vprašam: ali smo s človeškega stališča opravičeni obsoditi one člane našega naroda, ki so prišli v nasprotni tabor samo vsled tega, ker jih je v ta korak prisilila gospodarska, oziroma sploh materialna odvisnost; vprašam: je li neumljivo, ako recimo revnega delavca po hudih materijelnih bojih dovede instinkt, da reši

sebe in morda še revno izstradano rodbino morebitnega gladu, končno do tega, da se nasprotniku ukloni?

Iz te žalostne resnice pa izvira naše gori označeno prepričanje: rešitev naše narodnosti je možna le potom gospodarske osamosvojitve. In v tem prepričanju je utemeljen naš socializem. Želja po narodovi svobodi in ljubezen do naroda nas navajata k temu, da ta narod v prvi vrsti gospodarsko povzdignemo. Vidimo torej, da si nacijalizem in socializem nikakor ne nasprotujeta, temveč da sta si v gotovem smislu z ozirom na njih smotre celo jednaka; samo da nacijalizem omejuje socializem na gotovo skupino.

Spoznanje, da nam je mogoče govoriti o napredku naroda le tedaj, če napredujejo vsi in tudi najnižji sloji naroda, da je narod v resnici izobražen še-le tedaj, če so izobraženi vsi sloji tega naroda, to spoznanje pa je temelj našemu demokratizmu.

(Konec prihodnjič.)

IZREDNI OBČNI ZBOR „PROSVETE“.

Dne 28. grudna l. l. se je vršil v Ljubljani ob številni udeležbi izreden občni zbor »Prosvete«. Prišel je tudi ljubljanski župan Hribar. Predsednik Rekar je podal odborovo poročilo o delovanju društva v zadnjih 5 mesecih. (Tu se omejujemo le na one podatke, ki jih še nismo navedli v listu.) Naznanil je, da je ministrstvo notranjih zadev po dolgih bojih potrdilo izpremenjena pravila, po katerih se razširja društveni delokrog na vse avstrijske kronovine. Žalibog smo morali črtati abiturijente iz vrste rednih članov ter popolnoma žrtvovati ustanovnike in podpornike, ker se je ministrstvo postavilo na stališče, da smejo biti člani akademičnega društva le izrecno na visokih šolah vpisani dijaki. Ustanovile so se podravska podružnica ter celjski, posavski in dolenski odsek. (Glej tozadevna poročila.) Izpopolnile so se knjižnice v Kranjski gori, Radomljah in Vel. Loki. Vse knjižnice izborna uspevajo, le z Jesenic je dobivalo društvo sama nevesela poročila. Zato se bo ondotna knjižnica premestila drugam. Prihodnje knjižnice se bodo ustanovile zopet na narodno eksponiranih točkah, namreč v kočevski Dragi in v Trziču. Najveselejša vest je pač, da je ljubljanski občinski svet storil času primeren in vsega priznanja vreden sklep, da se prošnji združenih odborov »Akademije«, »Prosvete« in »Ljublj. Sokola« ugotovi in s primerno dotacijo omogoči ustanovitev ljudske javne knjižnice v Ljubljani. Hvala gre tudi ljubljanskemu županu, ki je z delom svoje županske plače zvišal ustanovni fond za znatno svoto. Vsa tozadevna akcija je v rokah posebnega odseka, sestojčega iz zastopnikov vseh treh društev, ki se peča marljivo s pripravami in upa do srede tekočega leta otvoriti knjižnico in čitalnico. — Nato se je sprejel z malimi izpremembami odborov načrt poslovnika, s katerim se je zadostilo precej občutni potrebi. — Pri nadomestnih volitvah je bil izvoljen

tov. jur. Fettich Frankheim podpredsednikom, tov. jur. Pleško pa knjižničarjem, za namestnika pa tt. jur. Minatti in Sajovic.

Pri slučajnostih se je dotaknil tov. Fettich razmerja »Prosvete« do »Družbe sv. Cirila in Metoda.« »Prosveta« stoji prej kot slej na stališču, da po svojih močeh skuša podpirati naše edino obrambno društvo. Zato je »Prosveta« tudi sprožila idejo družbinih božičnih razglednic, ki so tudi v resnici donesle družbi znaten dobiček. Kljub načelnim simpatijam do družbe pa smo primorani zavzemati zadnji čas proti njej precej ostro opozicijsko stališče. Potreba radikalnih reform v družbi se opaža že dolgo časa. Omeniti je tudi zadevo udanostne brzojavke. Na logaški skupščini nam je prvomestnik izrecno obljubil, da vsled zahteve 82 podružnic oziroma pokroviteljev ne poda nikake udanostne izjave; kljub temu jo je po zvijačni interpretaciji svoje obljube preko glave vel. skupščine v imenu vodstva sporočil na pristojno mesto. Zahtevali smo nato pojasnila; ker ga nismo dobili, ampak je vodstvo smatralo za umestnejše, da nastopi v tako važni vsega slovenskega naroda se tikajoči zadevi molk, smo morali na sestanku s prvomestnikom dne 19. septembra nastopiti precej ostro. Podali smo memorandum, v katerem urgiramo odgovor na svoje vprašanje in izjavljamo, da toliko časa ne moremo stopiti v noben dogovor s prvomestnikom in v noben odsek za narodni kolek, dokler ne dobimo v zadevi udanostne izjave zadostnega pojasnila. Priporočati je, da »Prosveta« nastopi na prihodnji veliki skupščini s primerno konsekvenco in sodeluje pri reformi družbe s tem, da pripravi vrsto konkretnih predlogov. — Starejšina dr. Žerjav je izjavil, da je oster opozicijsalec proti sedanjemu sistemu v »Družbi«. Dijaštvo in zlasti »Prosveta« ima pravico »Družbo« kritizirati, ker je že marsikaj izvršilo v njen prid. Naloge naše šolske družbe so danes mnogo obsežnejše nego so bile pred 20 leti; marsikaj, kar je bilo takrat na mestu, danes ni več. Družbina uprava je povsem nedostatna, najmanjše zadeve se prav birokratično zavlačujejo. »Družba« ima do 60.000 K letnih dohodkov, a delo, ki ga s tem denarjem vrši, je mnogo premalenkostno. Ko smo izročili svoj čas narodni kolek v Družbino upravo, smo kalkulirali, da bo prinesel tretje leto »Družbi« kakih 8000 K, četrto pa preko 10.000 K. Uspehi so izostali, ker se »Družba« za organizacijo razpečavanja ni dosti brigala in ga je včasih celo pošiljala šele na opetovane zahteve. Ko se je ustanavljal narodni kolek, se je mislilo na to, da bi se dohodki te naprave, brž ko bi se dosegel letni skupiček 10.000 K, začeli razdeljevati tudi v druge obče narodne namene, n. pr. dijaškim podpornim društvom. Ako se razmere v »Družbi« ne izboljšajo, bo umestno zahtevati, da se uprava »Družbi« odvzame ali pa ustanovi nov kolek. Dohodki »Družbe« so majhni, ker se štedi pri izdatkih za pisarno. Dosedanjega marljivega podtajnika se je odslovilo, ker je bil vsled svojih reformnih predlogov nepriljubljen. Centrala spi in ker ta ne deluje, spe tudi podružnice. Družba nima šolskega programa, tudi ne ve, ali naj bi jih uredila po klerikalno ali kot nacionalne prosvetne zavode. V boju med klerikalno in napredno šolsko politiko pa tudi ni nevtralna, ker ustanavlja redovniške šole; s tem zavzema klerikalno a ne vseslovensko stališče. Reforme treba tedaj »Družbi« na vseh krajih in

»Prosveta« bo izvršila zelo zaslužno delo, ako bo pri tej akciji s primerno energijo sodelovala. — Sprejet je bil nadalje z odobravanjem predlog, da se obrni »Prosveta« do vseh rednih narodno-radikalnih akademičnih društev, da sklenejo, da mora biti sleherni član teh društev obenem član »Prosvete«, oziroma katere njih podružnic. — Razpravljalo se je nadalje o razmerju »Bodočnosti«, »Adrije« in »Korotana« napram »Prosveti«. Nasvetovalo se je, da se ta društva priključijo »Prosveti« kot centralni ferijalni organizaciji narodno-radikalnega dijaštva in sicer kot podružnice. — Na predlog tov. Munde se je sprejela resolucija, da zahtevaj »Prosveta« glede svojih podružnic na Štajerskem, kot važnih faktorjev narodnega obrambnega dela, da se jim da pri glavnem zboru narodnega sveta za Spodnje Štajersko primerno zastopstvo. — Debatiralo se je nato o vprašanju, ali bi ne bilo umestno, da se obrne »Prosveta« do merodajnih faktorjev kranjskega deželnega zbora, da izposlujejo v smislu moravskega deželnega zbora zakon, po katerem bi se otroci, ki ne znajo nemščine, ne smeli sprejemati v nemške šole in narobe. Ugovarjalo se je zlasti, da bi se s takim manjšinskim zakonom pač mogli zadovoljiti v kronovinah, kjer smo v manjšini, a nikakor ne na Kranjskem, kjer bi morali zahtevati mnogo ostrejšo formulacijo.

LISTEK.

Dr. Gregor Žerjav je bil na rednem občnem zboru »Adrije« v Pragi dne 26. prosinca t. l. izvoljen soglasno za častnega člana v priznanje izrednih zaslug, ki si jih je bil pridobil za slovensko narodno-radikalno gibanje.

Ustanovni člani akad. društva »Tabor« so postali g. dr. Ernest Kalan in ga. soproga Ela ter g. not. k. Milan Detiček in ga. soproga Minka. Oba gospoda sta starešini »Taborja«.

Requiescant in pensione! Na slovenskih srednješolskih zavodih službuje cela vrsta profesorjev, ki so že dovršili svoja službena leta in bi lahko uživali popolno penzijo, ako bi hoteli iti v pokoj. Saj je navdušenost za vzgojo mladine lepa stvar, a v gotovih okoliščinah se treba tudi v tem omejiti. Ko bi vladalo danes pomanjkanje učnih močij, bi bila taka vstrajnost vse hvale vredna, tako pa, ko je cela vrsta absolviranih filozofov, poskusnih kandidatov in suplentov v skrbeh, kdaj pride do zaželenega definitivnega kruha, ima stvar čisto drugo lice, zlasti ako se pomisli, da stari gospodje tudi v gmotnem oziru niso na boljšem, če službujejo, ampak celo na slabšem. Zato bi bilo tudi v njih lastnem interesu, ako bi prav kmalu napravili prostora mlajšim močem.

Praška mestna občina — podpornica slovenskega dijaštva. Mestni svet praški je podelil slovenskemu akademičnemu društvu »Adrija« v Pragi podporo 200 K. S tem velikodušnim darom je mestni svet pokazal, kako visoko ceni naše akademično društvo, pokazal pa je tudi svoje iskrene simpatije do slovenskega dijaštva v Pragi. Naj bi našel obilo posnemalec na Slovenskem!

P.

»Adrija« v Pragi. V vseh odsekih, ki so se bili sestavili na 1. rednem občnem zboru tega tečaja, se živahno deluje. Božične počitnice so sicer — kakor je to menda povsod po naših društvih — deloma to delovanje prerušile, vendar se že vse vrača v stari tir. — V izobraževalnem klubu se je dokončal cikel predavanj o socializmu in anarhizmu (tov. Lavrin). Pred tem je tov. Lah obravnaval na dveh večerih Nietzscheja in Tolstega. — Manjšinski odsek se bavi osobito z vprašanjem, kako povzdigniti in reformirati našo »Ciril-Metodovo družbo«. Priredil je v svrhu informacij poset »Češke Šolske Matice«, kjer so se udeleženci poseta prav temeljito seznanili z načinom Matičnega delovanja. Dalje odsek marljivo proučava poljsko »Matico« pa tudi »Lego nazionale« in »Südmark«. Omenjamo dalje kot pozitiven uspeh odsekovega delovanja, da so se na nasvet našega odseka izdale božične in novoletne »Družbine« razglednice, ki so prinesle »Družbi« lep dobiček. Koncem svojega letošnjega delovanja izda manjšinski odsek brošurico, v kateri objavi rezultate svojega proučavanja. — Podporni odsek je izročil slovenskemu podpornemu društvu v Pragi spomenico, v kateri je izrazil, naj bi delegatje slovenskih akademičnih društev v Pragi ter delegat prosilcev imeli pristop na društvene odbore seje s posvetovalno pravico. Obenem se je v spomenici nasvetovalo, naj bi se uvedle nabiralne pole, po katerih bi dijaki sami nabirali prispevkov za društvo. Vsem željam, izraženim v tej spomenici je podporno društvo ugodilo. Nadalje sestavlja podporni odsek statistiko slovenskih podpornih društev, ki jo svoječasno objavi. — Vsak teden se vrši v društvu čajev večer z zabavno poučnim programom. Na čajevih večerih se bodo odslej vršili razgovori o politični, kulturni, gospodarski itd. situaciji v posameznih slovenskih pokrajinah. — Društvena knjižnica se v kratkem spopolni z najboljšimi deli iz slovenske, češke, ruske in nemške znanstvene in leposlovne književnosti; zgodilo se bo to tem lažje, ker društvo sedaj razpolaga vsled velikodušnega daru praške mestne občine s potrebnimi finančnimi sredstvi. V. M. Z.

Akad. društvu »Sloveniji« so na novo pristopili kot starešine za tekoče leto sledeči gg.: dr. Mihajlo Rostohar, cand. prof. na Dunaju, dr. Henrik Tuma, odvetnik v Gorici, dr. Otokar Rybař, odvetnik v Trstu, dr. Josip Mencej, c. kr. profesor v Idriji, Kuno Hočevnar, c. kr. profesor v Kočevju, dr. Pavel Turner, veleposestnik v Framu pri Mariboru, dr. Vladimir Ravnihar, odvetnik v Ljubljani, dr. Konrad Janežič, odvetnik v Voloski, dr. Fran. Rosina, odvetnik v Mariboru, Ivan Maselj, c. kr. profesor v Novem mestu in Josip Vodopivec, cand. agron. na Dunaju.

Izobraževalno delo v »Sloveniji«. V zadnjem času so se vršila v izobraževalnem klubu sledeča predavanja: med. Andr. Jenko: O spolnih boleznih — phil. Josip Breznik: Kako se ustanavljajo ljudske knjižnice — med. Pr. Bačar: O vplivu opojnih pijač — jur. J. Mlinar: O koroških razmerah — phil. Josip Breznik: Načela slovenske politike.

Izobraževalno delo v »Taboru«. V zadnjem času so se vršila v izobraževalnem klubu sledeča predavanja: g. med. Bergman: Prva pomoč

pri nezgodah (vzorno poljudno predavanje z demonstracijami): t. iur. B. Romih: O operni glasbi; t. med. M. Černič: O antropologiji (ciklus treh predavanj). Načelnštvo izobr. kluba je prevzel t. iur. A. Munda. — V področju izobr. kluba se je osnoval odsek, ki ima namen pripraviti za štajerske podružnice »Prosvete« poljudna predavanja. Vsak član tega odseka se je zavezal sestaviti in spisati do velikonočnih počitnic vsaj eno predavanje. Odsek se bo tudi pečal z manjšinskim delom po vzgledu manjšinskega odseka v »Adriji«; v prvem času se bo omejil na proučevanje tozadevnih brošur in glasil narodnih obrambnih društev. Odseku načeluje tov. cand. ing. Turnšek.

»Akademija« je začela razvijati živahno delovanje. Predavateljstvo se je vsaj glede Ljubljane silno razširilo. Predavanja hrvatskih vseučiliških profesorjev moramo zaznamovati kot znamenit dogodek. Ta predavanja se bodo vrstila do pomladi, v jeseni se počno znova. Tako dobimo stalno vseučiliško ekstenzo v Ljubljano. »Akademija«, kot bodoča osrednja organizacija slovenskih naprednih izobraževalnih društev že dobiva polagoma tal med temi društvi. Posreduje pri vseh reformah svojih članov-društev, če se reformirajo v ljudsko-izobraževalni smeri. Želeti bi bilo, da se za velikonoč pripravi dijaštvo na obsežno sistematično delo v smislu preureditve in centralizacije izobraževalnih organizacij vseh slovenskih pokrajin.

»Radogoj«, ki mu gmotne razmere ukazujejo silno skromnost v delovanju, začne z energičnim utirjevanjem dolgovanih podpor in obsežnejšo agitacijo, da pridobi novih članov in darovalcev. S posebnim povdarkom je opozoriti nato, da »Radogoj« šteje izven ljubljanskih zidov komaj toliko članov, da bi jih skoro sešteli na prste. In »Radogoj« je vendar vseslovensko društvo. »Radogoj« je nadalje sklenil založiti narodni kot dijaško-podporni kolek. V tej zadevi je stopil v zvezo z »Družbo sv. Cirila in Metoda«. Sklenilo se je tudi izdati Radogojeve razglednice za praznike. Na ta način morda doseže društvo zadostno sredstev, da utegne postati centrala slovenskega dijaškega podporništva.

Celjski odsek »Prosvete«. je razvil živahno delovanje. »Prosvetini« člani so sodelovali pri ustanovitvi in organiziranju javne ljudske knjižnice, ki se je ustanovila v Žalcu. Tekom tega meseca postavi odsek prvo svojo javno ljudsko potujočo knjižnico v Gaberjih pri Celju. — Ker nimamo v Celju še lastnega lokala, nam je vodstvo »Narodne stranke« prepustilo začasno svoj lokal, za kar mu izrekamo iskreno zahvalo. — Istotako se najsrčneje zahvaljujemo vsem darovalkam in darovalcem, ki so se nas spomnili z denarnimi prispevki in knjigami za naše knjižnice.

J. P.

Udeležba pri pouku stenografije na srednjih šolah. Iz lanskih izvestij ljubljanskih srednjih šol (drugih v trenutku nimamo pred seboj) posnemamo: Izmed 569 učencev I. državne gimnazije se je učilo nemške stenografije: I. oddelek v 1. teč. 54, v 2. teč. 57, II. oddelek v 1. teč. 28, v 2. teč. 21; slovenske stenografije I. oddelek v 1. teč. 27, v 2. teč. 24, II. oddelek v 1. teč. 15, v 2. teč. 13 učencev. — Izmed 362 učencev II. državne gimnazije se je učilo slovenske stenografije I. oddelek v 1. teč. 18, v 2.

teč. 14, II. oddelek v 1. teč. 4, v 2. teč. 3; nemške stenografije I. oddelek v 1. teč. 34, v 2. teč. 24, II. oddelek v 1. teč. 9, v 2. teč. 6 učencev. Na realki je telovadba obvezna, za petje in nemško stenografijo letno izvestje ne navaja števila udeležencev, slovenska stenografija pa se na ljubljanski realki sploh ne poučuje. Razmerje udeležencev nemške in slovenske stenografije na obeh gimnazijah je neverjetno: slovenska stenografija ima komaj polovico toliko udeležbe kakor nemška in to tudi na II. gimn., kjer so sami slovenski dijaki. Videti je, da dijaki pri tem dalje ne mislijo kakor na nemška predavanja na višji gimnaziji in na vseučilišču. *Toda non scholae, sed vitae discimus!* Le vprašajte naše odvetnike, sodnike, duhovnike, žurnaliste in dr. v življenju, koliko rabijo nemško stenografijo. Gotovo prav malo v primeri s slovensko stenografijo, ki jo rabi vsakdo, ako si hoče zabeležiti važne dogodke, ali sestaviti kakšen članek ali govor ali če mora kot zapisnikar zapisovati naglo izrečene misli raznih govornikov. Slovenska stenografija se v življenju potrebuje. Če dijaki sami tega ne spoznajo, naj jih profesorji na to opozorijo!

Srednje šolstvo v Avstriji. Po izkazu ministrstva za uk in bogočastje je v deželah zastopanih v državnem zboru v tekočem šolskem letu 244 gimnazij, 131 realk, 50 moških in 19 ženskih učiteljišč. Po učnem jeziku je 121 nemških, 52 čeških, 43 poljskih, 6 italijanskih, 5 maloruskih, 5 hrvatskih in 12 utrakvistčnih gimnazij. Realke je 73 z nemškim, 41 s češkim, 11 s poljskim, 4 z italijanskim, 1 s hrvatskim in 1 z dvojnimi učnim jezikom. Moških učiteljišč je 23 nemških, 12 čeških, 5 poljskih, 6 poljsko-ruskih, 2 nemško-slovenski, 1 hrvatsko, 1 hrvatsko-nemško, 1 italijansko in 1 italijansko-nemško. Ženskih učiteljišč je: 10 nemških, 2 češki, 3 poljska, 2 nemško-slovenski, 1 hrvatsko, 1 italijansko in 1 italijansko-nemško. Dva oddelka goriškega učiteljišča štejeta vsak zase. Všteti so tudi vsi deželni, mestni in privatni zavodi. Slovenci nimamo ne ene čisto slovenske gimnazije ali realke, ne enega čisto slovenskega učiteljišča! Razmerje dijakov nam kaže sledeči pregled: Nižje Avstrijsko: 11.278 gimnazijcev, 8346 realcev; Zgornje Avstrijsko: 2213 g., 696 r.; Solnograško: 559 g., 324 r.; Štajersko: 3054 g., 1450 r.; Koroško: 978 g., 375 r.; Tirolsko 3384 g., 801 r.; Kranjsko: 1832 g., 746 r.; Primorsko: 2472 g., 1978 r.; Češko, na čeških zavodih: 10.105 g., 10.034 r.; na nemških zavodih: 6.753 g., 4976 r.; Moravsko, na čeških zavodih: 4918 g., 4510 r.; na nemških zavodih: 3443 g., 4238 r.; Šlesko: 1965 g., 1575 r.; Galicija: 29.390 g., 3894 r.; Bukovina: 3751 g., 748 r.; Dalmacija: 1369 g., 474 r. Skupaj: 87.464 gimnazijcev, 45.165 realcev. Učiteljišchnikov je vseh skupaj 8972, učiteljišćnic pa 3333. Nedržavna učiteljišća v tem niso všteta. Vse te številke veljajo za začetek šolskega leta. Med gimnazijami je tudi 7 ženskih s 918 dijakinjami. Preseneti nas v tem pregledu dejstvo, da je v čeških deželah (Češko, Moravsko in Šlesko) število realcev malodane enako gimnazijcem, med tem ko je n. pr. na Kranjskem razmerje kakor 18:7.

Prošnja za pravico enoletne prostovoljne vojaške službe. Kdor ima pravico, da služi pri vojaki le eno leto, mora oddati prošnjo, ki je

kolka prosta, **najpozneje do konca svečana (!)** nabornega leta okrajnemu glavarstvu (v avtonomnih mestih magistratu), v katerem ima domovinsko pravico, ali pa najpozneje naborni komisiji pri glavnem (ne pri naknadnem!) naboru*). V slednjem slučaju mora navesti zadosten vzrok, zakaj ni mogel vposlati prošnje že v svečanu. Izročiti mora prošnjo pred zdravniško preiskavo. Vsakdo najboljšo stori, da opravi vse v svečanu, da pozneje nima sitnosti, kajti v slučaju zamude ne pomaga nobena prošnja, niti na cesarja! Poznamo par akademikov, ki so morali vsled tega služiti tri leta. — Prošnja naj se glasi približno takole: C. kr. okrajno glavarstvo (oziroma slavní mestni magistrat) v N.! Podpisanec prosi za pravico enoletne prostovoljne vojaške službe na državne (oz. na lastne) stroške z nastopom prezenčne službe v (pehotnem, topničarskem) polku šte. . . v N. z dnem 1. vinotoka 19. . . (oz. pri medicincih: 1. malega travna 19. . .) in prilaga: 1. Spričevalo (iz zavoda, ki mu sploh daje pravico do enoletnega prostovoljništva, torej: ali potrdilo frekventacije z visoke šole, ki ga dobi tamkaj, ali maturitetno spričevalo ali spričevalo iz zadnjega razreda višje srednje šole). 2. Vstopni list (izdan od okrajnega glavarstva oz. magistrata). 3. Krstni list. — Poleg tega: a) za prosilce na državne stroške: 4. ubožni list (da ga pristojna občina, potrdi župnik; potrebna je klavzula, da prosilec ne zmore vplačati zneska 348 K). 5. Rodbinski popis (Familienausweis, formularji se dobe po 2 h v tiskarni Blasnik v Ljubljani, če jih nima v zalogi župnik, ki mora to listino tudi potrditi). — b) za prosilce na lastne stroške: 4. Reverz (potrdilo očeta oz. varuha, da bo sin služil na svoje stroške). Kdor prosi za enoletništvo pred 21. letom, mora priložiti tudi dovoljenje očetovo, da sme vstopiti k vojakom. Prošnje se morejo vlagati slovenski, torej je častna dolžnost slovenskega dijaštva, da vlaga edinole slovenske prošnje, ki naj se vpošljejo rekomandovano, da ima prosilec v roki dokazilo o oddaji prošnje.

Maloruski in bolgarski dijaki vzbujajo pozornost časopisja vsega sveta s heroičnim bojem za ideali, prvi za narodno vseučilišče, drugi zoper tujinski prestol Koburžana Ferdinanda. S svojim narodnim idealizmom tvegajo v boju eksistenco. Zato pa tudi prednjačijo svojemu narodu.

Akademična podružnica sv. Cirila in Metoda v Gradcu. Znane so kontroverze, do katerih je prišlo na lanských občnih zborih akad. podružnice med Triglavani in Taborjani. Triglavani so se proti novoizvoljenemu predsedniku in odboru pritožili na družbino razsodišče in na politično oblast. Razsodišče je pritožbi prav naglo in korenito „ustreglo“ ter kratkomalo zavrglo ves novi podružnični odbor! Bolj počasi meljejo vladni mlini — pred kratkim je politična oblast odločila, da so bile volitve pravilne, in da priznava le novoizvoljeni odbor — katerega je družba ovrgla. Vedeli smo že zdavnaj, da se je družbino razsodišče v svoji sodbi prenašlo:

*) Komur se je dovolilo, da gre k naboru drugje, ne v domačem kraju, mora kljub temu oddati prošnjo pri domačem okr. glavarstvu (oziroma magistratu), nikakor pa ne šele pri naborni komisiji!

pričakujemo torej, da v najkrajšem času popravi, kar je zagrešilo — čas hiti in treba bo sklicati občni zbor za leto 1907! *k.*

Izpraznjena profesorska mesta. Na hrvatskem gimnaziju v Pazinu se bosta potrebovala v prihodnjem šolskem letu 1907/08 dva klasična filologa, en zgodovinar in en naravoslovec (s stranskima predmetoma fizika in matematika); na gimnaziju v Celovcu en klasičen filolog (stranski predmet nemščina) in na realki v Celovcu en zgodovinar in en romanist (s skupino francoščina-laščina ali francoščina-nemščina).

Posnemanja vredno! G. prof. Makso Pirnat v Kranju je priredil s svojimi učenci izlet v ondoto tiskarno, kjer je razložil zbranim dijakom vodja tiskarne pomen in zgodovino tiskarstva. Naj bi tako delali profesorji tudi na drugih zavodih. S tem si pridobijo na eni strani ljubezen in zaupanje dijaštva, na drugi strani pa se s sličnimi priredbami dijakom zelo razširi njihovo obzorje.

Praški mestni svet proti maturi. Praška mestna zbornica je sklenila resolucijo, v kateri zahteva odpravo cele mature na srednjih šolah ali pa vsaj odpravo pismene in kar največjo olajšavo ustmene mature.

Dijaško gibanje v Hrvatih. Vesel pojav imamo zaznamovati med hrvatskim dijaštvom. Tudi na Hrvatskem se je pojavila struja, slična naši narodno-radikalni struji. Brošura »Nova doba u Hrvatskoj i hrv. napredna omladina« nam opisuje obširno razmere, ki so vladale in vladajo večinoma še zdaj, zlasti med hrvatsko inteligenco in dijaštvom. Odpor proti tem razmeram, torej odpor proti indolenci in indiferentizmu je rodil ta novi pokret med našimi hrvatskimi tovariši. V drugem delu brošure razpravlja avtor o načinu, kako bi se dale te razmere lečiti, kako naj bi se v prvi vrsti reformiralo hrvatsko dijaštvo. Za brošuro, ki smo jo na tem mestu že prej enkrat omenili, je tudi med slovenskim dijaštvom zavladalo veliko zanimanje, obratno pa so se jeli tudi hrvatski tovariši zanimati za naše gibanje, kar nam spričuje dejstvo, da so prav pridno začeli segati po naši brošuri »Iz naroda za narod«.

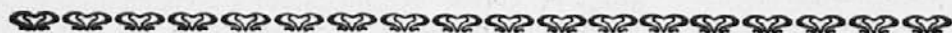
M.

Dijaške deželne podpore na Goriškem. (Dopis iz Gorice.) Že lansko leto smo opozorili javnost na nezdrave razmere, ki vladajo na Goriškem pri podeljevanju deželnih ustanov in podpor. — Najprej bodi povedano, da leže goriškemu odboru najbolj pri srcu modroslovci. Ako so najbolj potrebni, je prav tako. Pomisliti pa moramo, da so dijaki drugih strok prav tako in morda še bolj potrebni. Znano je, da Slovencem ne bo tako hitro nedostajalo filozofov, primankuje nam pa, posebno še na Goriškem in Primorskem slovenskih medicincev, tehnikov, veterinarcev itd., katerim podeli deželni odbor le drobtine, ki ostanejo filozofom. Še celo juristom, katerih večina študira doma ter ima včasih kak stranski prislužek, nakloni deželni odbor večje podpore nego onim dijakom, katerih stroka zahteva stalno bivanje v vseučiliškem mestu. — Dalje se goriški deželni odbor v premnogih slučajih premalo ozira na resnično potrebo prosilcev. Znan nam je n. pr. slučaj, da vživa neki goriški filozof, ki je dobil največjo deželno podporo, obenem brezplačno stanovanje in polovico vsakdanje hrane v »Studentenheim-u«.

da dobiva podporo nek jurist, ki študira že šesto leto in so njegovi stariši kot sorodniki premožni, na drugi strani so nam pa tudi znani goriški dijaki, ki vsled žalostne perspektive v bodočnost s tugo in gnjevom opazujejo, kako se bližajo dušnemu in telesnemu propadu; kljub temu jim je deželni odbor podelil najmanjšo oziroma nobene podpore. Ni nam še znano, ali je vzrok tem razmeram politična barva ali morda razne protekcije. Pomagali bomo pa na vsak način resnici na dan.

Koledar »Družbe sv. Cirila in Metoda« je tudi letos podedoval svoje tradicionalno dvojno lice: biti hoče zabavno-poučen koledar in »Vestnik« ob enem. Slednjemu je odmerjen skromen kotiček, v katerem ne moremo najti prave slike o družbinem položaju. Imenik podružnic je pač prav vestno sestavljen, a edini mnogokrat negotovi podatki o številu članov in doneskih uposlanih osrednjemu vodstvu, ne zadoščajo, da bi mogli razvideti, ali je v družbini organizaciji res kaj solidne sile. Tajniško poročilo, to rad priznam, se vendar enkrat po 20 letnem variiranju enih in istih čisto splošnih idej o »sovražnikih, ki nam hočejo ugrabiti naše svetinje«, odlikuje po tem, da vsebuje nove misli in ne obiluje fraz. Odkrito prizna vsaj nekaj slabosti — glavno »Družbino« slabost delikatno prezre —, obeta, da se bo vendar enkrat podrobno proučilo tisto obsežno polje, ki je v družbinem delokrogu, reorganizovati se hoče podružništvo, zasnovati album zaupnikov — lepe misli za bodočnost. Kakšen je naš položaj v narodni »guerilla«-vojni, kje smo močni, kje treba pomoči, kakšna je naša armada, kolika je notranja moč naše organizacije, bilanca uspehov, nekaj načrta, v kolikor ga je treba vedeti javnosti, da se zaveda važnosti sodelovanja, — vse to bi potem enkrat lahko tajnik na skupščini poročal, njegovo poročilo bi bilo pomemben dokument. Zadnji dogodki v družbi pa kažejo, da imamo pričakovati dobo nazadovanja. Tajniškemu poročilu sledi blagajniško poročilo. Poročilo? Ne! Le skromen računček predlaga blagajnik Hudovernik slovenskemu narodu. Nič kritičnih opomb o tendenci posameznih postavk, nobenih podrobnih podatkov, ne besedice o blagajniški politiki, ne o njenih uspehih. Samo registriranje, da je toliko in toliko kron prišlo v blagajno in šlo iz nje! Če bi kot optimisti ne sumili, da le skromnost zakriva intenziteto delovanja blagajnika Aleksandra Hudovernika, da le iz previdnosti dobrega vojskovodje zakriva svoje načrte, bi nas zlobnost kmalu zapeljala k izjavi, da bi vse to delo lahko izvršil gojenec trgovske šole. Verjamemo tedaj, da je gosp. Hudovernik le iz previdnosti zamolčal proračun, ki bi ga sicer imel predložiti ... Kritiko poučno-zabavnega dela mi uredništvo »Omladine« odpusti, ker meni ne pripada. Poleg spisa o Luki Svetcu imam vendar omeniti Podlimbarskega črtico »Slovincem na tujem«. Tako iskreno, s takim gorkim čuvstvom pisanih kakor so te, na tuje zanešenim Slovincem posvečene vrstice, srečamo v tej dobi le malo.

dr. Gregor Žerjav.

Priloga 'Omladini'

št. 11.

A. P. VAZILJEVIČ.

ODŠLA SI ...

(Posvečeno g. M. L.)

Prišel je mraz, zavel je veter
in list raz veje je pal —
Zašlo je solnce, mrak se je zgrnil
in v smrti je cvet strepetal.

Odšla si, mladenka, v teh urah težkih
jaz sam sem, sam ostal —
Kot mraz leden, kot črna noč
je v srcu mi jad zaključal. ...

M. P.

IZGNANCI.

II.

(Dalje).

Ta večer so pili pri Sevrovih čaj in Alma se je trudila, da bi majhno razživila družbo. Pa se ji ni posrečilo popolnoma; Hrast je bil zopet prav nerazumljivo razpoložen in to je vplivalo tudi na Steinerjevo.

»Pride res Vaš brat domov?« je prašala slednjo gospa Sevrova.

»Menda... Prihodnji teden...« je odgovorila Steinerjeva in pogovor se je zasukal na brata Steinerjeve, ki je bolehal za sušico in ni mogel nikjer prav izvrševati svojega poklica. Bil je zelo nadarjen inženir.

»To je nekaj strašnega. Pomislite, gospod Hrast: tako mlad, nadarjen človek je posvečen smrti...« je blebetala Sevrova brez ozira na Marico, ki je obledela in jo prestrašeno gledala...

Hrast tudi ni posebno pazil na pogovor in prišla sta z Marico v pogovoru zopet do sušice.

»Ali imate v rodbini sušico, gospodična?«

»Da. Oče je bolehal deset let za njo. Sestra mi je umrla na njej. In sedaj brat... Ali mislite, gospod Hrast, da pride tudi na me vrsta?« Izrekla je svoje vprašanje tiho, boječe in Hrast se je ustrašil groznega strahu, ki je donel iz njega... Bilo ga je tudi groza te družinske tragedije... In seveda, tolažil jo je tudi tako, kakor se navadno tolaži:

»Ah, tega se ne bojte... To ni ravno navada... Poznam rodbine, ki so jetične, pa nekateri vendar dolgo žive... Sicer pa, kaj je to nocoj, gospodična? O sami boleznih in smrti govorimo... prav kakor bi stala smrt med nami... Dajmo kaj zapeti!«

Zapeli so, a prava dobra volja ni prišla. Vsem se je zdelo, da jili stiska neka nevidna, strašna pošast... Vedeli so njeno ime, a izrekel ga ni nikdo več. Sevrova rodbina je bila namreč tudi jetična...

Hrast se je vrnil nevoljen v svojo sobico in klet cel večer. Hotel je leči in spati, pa se ni dalo. Moral si je dati račun radi Steinerjeve, katero je spremil domov in se ločil od nje skoro preprijazno... Držala sta se za roke in ona mu jih je krčevito stiskala; pričakovala je nečesa, vsaj nekaj prisrčnih, tolažilnih besed, ker ji je bilo tako težko pri duši... Pa on ni odprl ust — in jezilo ga je to, ker je videl njeno dušno stanje...

In sedaj doma, v miru in po noči, je jel premišljevati in delati bilanco svojega dosedanjega nemirnega življenja.

(Dalje prihodnjič.)

SASA:

PRVA RAZGLEDNICA.

Zgodilo se je nekaj nepričakovanega.

Dobil sem od nje, predrage in ljubljene, razglednico — prve črke iz njene roke. Razume se, da sem jo pregledal in preštudiral natančneje nego li pregleda in preštudira strasten starinar dolgo zaželeno in težko pridobljeno dragoceno starino...

Naslov je bil napisan izredno čedno in skrbno; istotako tudi nekaj vrstic pod sliko. Ta je kazala Ljubljano z vihrajočo trobojnico nad njo. Razglednica je bila lična, okusno izbrana; znak njenega dobrega okusa. Sicer pa baje ni dobro v enakem slučaju reševati enaka vprašanja; človek gleda na ljubljeno dekle in vse, kar pride od njega z največjo potrpežljivostjo in obzirnostjo...

Ali ste bili že kedaj v enakem položaju? Namreč, da vam je poslalo oboževano dekle razglednico, prvo razglednico, prve črke izpod njene roke?

Ako še niste bili, vas srčno obžalujem... Kajti niste občutili tistega veselja, tiste globoke, nesebične radosti... Kajti kaj razveseli človeka bolj kakor kaka malenkost?

Zatopil sem se v karto in zdelo se mi je, da jo vidim, kako sedi tam v svoji majhni mirni sobici in piše to razglednico... Vesel smeh ji igra krog sladkih usten pri misli, kako ga razveseli in osreči s par vrsticami v tujem, daljnem mestu... O, morda sem zašel predaleč. Morda je napisala to karto, kakor napišemo na stotine razglednic, da zadostimo uljudnosti... Ne, čemu te temne misli!

Glej, te poteze, kako zastavne so, kako fino se končujejo... Ne naglo, ostro, temveč mehko zaokroženo, harmonično. Njena duša mi govori iz njih: mirna je, nežno čuteča, vesela kakor pomladanski dan.

Pregledal sem karto menda deset, dvajsetkrat in jo shranil kakor dragoceno relikvijo v miznico. In ni prešel dan, da bi je znova ne občudoval. Postal sem pravi pagan...

Odpisal sem ji seveda takoj; in prva razglednica je dobila še dokaj družic

Deževno, megleno vreme je danes; šel sem pregledovat in urejevati svoj »arhiv«, neštivilno razmetanih pisem, dopisnic, zvezkov z debelimi dvojkami in raznih drugih papirjev.

Prav na dnu je ležala ona prva razglednica; črke so obledele, na sliki so se naredili madeži. Živa slika moje prve ljubezni ...

KSENIJ VERIN:

V ZIMSKI NOČI.

Zimska noč ... kot lepa misel
pada snežec na zemljo —
v taki noči k moji duši
v vas spomini pripoj ...

Duša jim odpira duri
radostnih, žarečih lic:
— dobrodošli, znanci moji,
mi poveste kaj pravljič?

In spomini tiho, tajno,
kot bi pravili skrivnost,
govorijo mi o koči,
kjer preživel sem mladost —

A ko drug za drugim zgine,
bol mi leže na srce
in nevtušna hrepenenja
v svetlih solzah zaiskre ...

—a. —c.

OTOŽNOST.

Pada cvetje z drevja, pada v reko
tiho kakor dih,
pod poljubi vesla z valov belih
vstaja rahel vzdih ...

Deklice se šetajo po bregu
lepe kakor sen —
v srce moje, v srce moje prišla
tožna je jesen ...

Ah, da bi to cvetje, belo cvetje
palo mi v srce,
da vso dušo v belo bi odelo,
kakor sneg poljé;

Da srce bi spalo dolgo zimo,
spalo tiho smrt,
ko bi dušo kroginkrog pokrival
beli snežni prt ...

In bi čakal, čakal — In prišel bi
rahlo topel dih
in se srcu mrtvemu približal
óbráz tajnotih ...

In s poljubom Vesna bi drhtečim
zdramila srce
in skopnel bi sneg nad srcem mojim —
tiho čez poljé

šel bi smeh radosten s cvetjem, petjem,
s svetlimi očmi
dve bi duši čuli slavčje bajke
z majeve noči ...

Pada cvetje ... Padaj sneg ti beli
na moj sen —
v srce moje, v srce moje prišla
tožna je jesen ...

KSENIJ VERIN:

TRDE BESEDE.

Na mojega življenja poti
ah kolikrat
se srca hrepenenje loti
da bil bi sreče srečni svat!

Pa vsako tako hrepenenje
kot mol-akord zamre,
ko trdega življenja trdo govorenje
obiskat me dospe:

— Ljubezni moč, sovraštva silo —
nasprotje večno,
v srce sem ti življenje vlilo,
zato nikdar ne bo ti srečno!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Rusmir: Vam manjka pravih snovi. Erotičnih verzov imamo na tisoče, a koliko je dobrih med njimi? Tiste medlosti, ki prevladujejo po naših listih, se nam kaj kmalu pristudijo. Kaj res ni nikogar, ki bi vstal in zavriskal, da bi zazvenelo vsenaokrog in bi se zdramil odmev v mogočnih lesih in bi zašumelo življenje po naših poljih? Ne morem umeti, čemu bi mlad človek vedno tožil in obupaval, ko ima še vse pred sabo. Sicer mi pa Vi ugajate. Pošljite mi še kaj! Pa več pravega življenja, več poguma! Zdravi!

Anton C.: Pravite, da je to Vaš prvi poetičen proizvod. Upajmo, da je tudi zadnji!

Slavska: Slovensko slovstvo pač ni srečno s svojimi poetkami! Poezija ne bo nikdar Vaše polje. Verujem, da Vam je prišlo vse iz dna duše, a to je skoraj pri vsakem mlademu človeku. V Vaših letih zлага pesmi malodane vsakdo. A koliko jih ostane pri tem? Veste, vse to je le ono strmenje mlade duše, ko pogleda prvič v življenje in vidi vse njegovo vrvenje in valovanje kakor v kaleidoskopu. Pa brez zamere! Mnenja sem namreč, da odkrita kritika le lahko koristi.

Slavoljub: Najprej Vam povem, da drugič ne odgovorim več na anonimne pošiljatve, potem pa, da boste Vi gotovo boljši politik kakor pesnik. Vi, to ni poezija! Zato Vam svetujem, da pustite odslej Muze pri miru. Drugje tudi lahko koristite svojemu narodu.

A. P. Vasiljevič: Pišete, da ste radi prebirali češke in ruske poete. To se Vam tudi pozna. Vendar se mi zdi, da je nekaj v Vas. Samo oblika, oblika! Metrike ne poznate. Pošljite mi še kaj, da si ustvarim jasnejšo sodbo. Če se ne varam, »tiči v Vas nekaj«.

R. L.: Odgovor v pismu! Zdravi!

V. M—č.

Zdravko Vatkovski. Zdi se mi nehote, da Vam je plesala pred očmi znana pedantična definicija balade, ko ste napisali svojo »Makedonsko balado«. Kajti nanosili ste vsega skupaj, kar lahko predstavlja teman, žalosten milje balade in obliva človeka z gosjo poltjo: grom in blisk, morje, blaznost, nesrečno ljubezen in — seveda — obup... Dragi moj, Vi se še niste priučili varčnosti! Veste-li, kaj je estetika? Nek — še sedaj živeči — hribovski župnik jo je definirjal pri maturi sledeče: Estetika je nauk o ravnotežju! Profesorji so se mu sicer smejali, a mož je vendar govoril mnogo resnice! Kajti pri vas ni opaziti nobene mere, nobenega stopnjevanja v dejanju, nobenega soglasja in ravnotežja med posameznimi epiteti in momenti v pesmi... Ne vem sicer, če so se bojevali dosedaj makedonski vstaši na morju s turškimi terpedovkami in križarkami ter pri tem častno poginili... da jih iščejo po besnečem valovju, ob tulečem viharju in med gromom in bliskom blazne makedonske devojke... Pa to je slednjič licentia poetica, ki je tako prožna, da tega ne moremo umeti mi, prozajčni smrtniki. Samo še to mi povejte, kaj je neki počela Marica, ko je požrl Jelico temni val? Ali je šla za družico? Mislite, da ne bi bilo bolj ganljivo, da bi tudi njo pogreznili na dno besnečega morja, kakor da jo prepustite negotovi usodi? — »Strune so zaplakale...« V tej plakajoči pesmi se Vam pozna, da ste hoteli kreniti za Zupančičem. Toda svetujem Vam, da vprašate poprej za dovoljenje... Splošno pa je vendar boljša kakor prva. Samo o kakšni notranji koncepciji ni tudi tukaj ne duha ne sluha. Ali si mislite, da naslikajo akvarelisti, ali še boljše portretisti svoje, včasih navidezno samo skicirane slike brez vsake notranje tehnike? In mislite, da ne poznajo naši simbolisti e tutti quanti, ki vplivajo s celimi odstavki, ali še celo celotno, nobene notranje tehnike? Dejal bi, da so ti ljudje v nekem oziru nesreča za nas: včasih res ni ničesar drugega na njih, kakor zvoneča besedna godba, ki tako prijetno šegeče naše mlade pesniške diletante, da se pode za njimi in se samo neizmerno osmešijo s svojimi nerodnimi, flanderskimi, višjega vzleta nezmožnimi Pegazi... In vsebina, vsebina! Aškerc zahteva — in to po vsej pravici — da naj bo pesnik filozof, nositelj globokih misli. Pri mladih, neizkušenih ljudeh se to seve ne more tako zelo zahtevati. Zato si izberejo navadno kako modno skupno kljuse, sedaj resignacijo, in ga jezdi vse križem, tako, da čutimo odkritosrčno pomilovanje z njimi in s kljusetom! Znano Vam bo tudi, da morejo i mladi ljudje neglede na Aškercovo zahtevo pesniti, a ozirati se morajo na svoje duševno življenje malo globlje in ne samo na — največkrat namišljeno resignacijo!

vzgojitelj. S kako polemiko proti temu človeku nočemo izgubiti ne besede. Le to povemo: Apelujemo na javnost, apelujemo na slovenske profesorje, naj se mu pokaže pot nazaj, odkoder je prinesel svoje surove navade.

Še enkrat o dunajskem podpornem društvu. Zadnja »Zora« priobčuje o tej za »Daničarje« zelo kočljivi zadevi neko »pojasnilo«, ki kar mrgoli neresnic in protislovij in živahno spominja na zgodbo o mački in vreli kaši. Kar je pri celi zadevi važnega in bistvenega, tega se »Zora« komaj dotakne, na široko pa razpreda malenkostne detajle. Skoro se ne spleča gubiti prostora s to polemiko. Pa ker se stvar tiče vsega slovenskega dijaštva, hočemo pribiti najmarkantnejše stvari.

1.) Zastopnik »Danice« je bil podrobno informiran o predlogu »Slovenije« glede dijaškega pododбора in je torej farizejsko zavijanje, ako trdi »Zora«, da smo hoteli s svojim predlogom majorizirati klerikalce. O razmerju 6: 2 ni govora, saj se je naš predlog glasil, da bodi vsako priporočilo kake prošnje šele veljavno, če glasuje za to od vsake stranke vsaj po en odposlanec. Ako bi glasovala tedaj recimo oba »Daničarja« proti priporočilu kake prošnje in za to magari vsi drugi člani pododбора, bi predlog propadel in prošnja bi se pustila brez klasifikacije pri onem zastopniku, pri katerem se je vložila. To vse je zastopnik »Danice« dobro vedel in tudi obljubil, da razloži stvar predsedniku »Danice«. Pričakovanega odgovora na to ni bilo in zato je sklical predsednik »Slovenije« drugi sestanek, na katerega Daničarjev zopet, ni bilo, češ da so se že o vsem informirali pri dr. Vidicu. O predlogu »Slovenije« glede pododбора ni v dopisu niti besedice. Kaj smo pač mogli iz tega sklepati drugega, kakor da »Danica« noče nič slišati o pododboru?

2.) »Zora« povprašuje, za kaj je »Slovenija« pisala »Danici«, »da treba rešiti še mnogo vprašanj glede zastopstva, dasi ni bilo v resnici treba rešiti najmanjše stvari...« Kajpada, iz dolgega časa smo Vas vabili v svoje prostore — morda na partijo šaha? Za »Zoro« seveda niso vprašanja, k a k o naj se informira odbor podp. društva, dalje predlog »Slovenije« o sestavi pododбора, določitev njegovega delokroga itd. nikaka vprašanja, ki bi jih bilo treba skupno rešiti. Nikar nam vendar ne pojte tiste razglašene melodije, da ste v »principu« za skupno delo v skupnih interesih. Vaše »principe« že poznamo!

3.) »Zora« trdi neresnico, ko piše, da bodo smeli zastopniki dijaštva prihajati k odborovim sejam podp. društva le »v svrhu informacije odbora. Nikakor pa ne s posvetovalno pravico. Pri glasovanju se bodo morali odstraniti...« Kurza za pouk logike ne bomo otvorili in zato tudi ne upamo, da »Danica« v doglednem času spozna, da posvetovalna pravica ni identična z glasovalno. Zato jim hočemo le dopovedati, da se je sprejel na občnem zboru podpornega društva po daljši debati konečni predlog, ki podeljuje zastopnikom akad. društev in zastopniku »divjakov« v odboru posvetovalno pravico, kar nam je tudi blagovolil potrditi konečni g. predlagatelj sam. — Dalje nam je g. dr. Vidic blagovolil pojasniti, da smatra tudi on informativno pravico za identično s posvetovalno pravico (česar edinole odbor »Danice« ne more razumeti!). — Trditev, da se bodo morali zastopniki dijaštva pri glasovanju odstraniti, pa tudi sama na sebi ni resnična, kar se vidi prav jasno iz tega, da se pri obeh dosedanjih odborovih sejah zastopnikom dijaštva ni bilo treba pri glasovanju odstraniti. »Danica« trdi, da ji je to povedal g. dr. Vidic, kar pa zopet ni res: g. dr. Vidic je dejal, da se bo to zgodilo le v takih slučajih, ko bo šlo za kako prav važno glasovanje. Kakor se vidi, »Danica« resnice ne jemlje zelo natančno.

4.) Stavili smo, da bo »Zora« po stari klerikalni navadi kratkomalo trdila, da o predlaganem dijaškem pododboru ni prav nič vedela: k sreči

imamo na razpolago štiri priče, ki so bile navzoče, ko je predsednik »Slovenije« razlagal zastopniku »Danice« (tako imenuje odbor sam dotičnika) naš predlog o sestavi pododбора. Naše pričakovanje se je seveda uresničilo. In še več. »Enfant terrible«, urednik »Zore« je v svoji naivnosti napisal odbo-rovemu »pojasnilu« dostavek, v katerem je seveda točno izjavil, da »Daničarji« o predlaganem pododboru niso imeli pojma; v svoji kratkovidnosti pa je brž pozabil, da stoji v izjavi njegovega društva na prejšnji strani pasus, v katerem odbor »Danice« izrečno priznava, da se je zastopniku »Danice« razložil predlog »Slovenije« glede pododseka. Presneta površnost!

Iz navedenih podatkov uvidi lahko vsakdo sam, kdo piše neresnico in kdo nesramno zavija, mi ali »Daničarji«. Da bi v debati, ki je nastala v tej zadevi med nami in »Zoro«, izigrali podporno društvo proti našemu listu, nam podtikajo »Daničarji« trditev, da sedanji odbor podp. društva ne deli podpor pravično. Na tako nizkotno sumničenje niti ne odgovarjamo, saj bi se zastonj trudili »Daničarjem« razložiti razložek med subjektivno in objektivno pravičnostjo. Kako potrebno pa je, da je podp. društvo vsestransko informirano o gmotnem stanju prosilcev, bo brezdvomno pokazala že najbližja bodočnost.

Užaljeni Aškerc. Poroča se nam, da je zavrnil arhivar in pesnik g. Ant. Aškerc velezanimivi slovenski »Časopis za zgodovino in narodopisje«. To nas je napotilo, da smo list prav natančno pregledali... Glej ga spaka! V nekem članku prof. Štreklja se nahaja pasus: »Aškerc naš »prvi« pesnik...« in posvetila nam je bengalična luč! Pričakujemo, da g. Aškerc ostro zavrne predbacivanje »užaljenega samoljublja« ter izjavi, da je vrnil list le radi tega, ker se »s programom in stremljenjem časopisa ne strinja...« Predstoječe pa tudi člankarju »Našega lista« v album!

Vojaški nabor. Opozarjamo vse one tovariše, ki morajo na vojaški nabor, da pravočasno vložijo prošnje za enoletno prostovoljstvo. Vzorec je priobčen v tej »Omladini«.

Na mariborski gimnaziji se je naročilo na hrvatsko matico 34 dijakov. Vsa čast požrtvovalnim tovarišem!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. F. v G. Vaš dopis o »Družbi sv. Cirila in Metoda« o priliki porabimo. V naši zadnji notici o Hardtmutovih svinčnikih se nam je res vrinila neljuba pomota. »Družbine« svinčnike izdeluje namreč tudi tvornica Hardtmuth, ki je v Budjevicah nastopila proti Čehom. To je ista poučna zgodba kakor pri »Družbinih« užigalicah, nabiralnikih, cigaretnih papirčkih, ki jih seveda tudi izdelujejo nemške tvrdke. Kako moremo zahtevati za svoj jezik ravnopravnosti, ko naslavlja »Družba« svoje pošiljatve slovenskim akademičnim društvom konsekvентno nemški. Da se v letošnjem »Družbinem« koledarju zopet šopiri inserat strogo nemško-nacijonalne tvrdke, je nečuvčen škandal. Vendar smo v tem oziru že »napredovali«: svoj čas jih je bila cela vrsta. Vaš predlog, da se osnuje liga vseh slovenskih časopisov, ki bi se zavezali dosledno odklanjati inserate nemških in laških tvrdk, je uvaževanja vreden: ali tudi izvedljiv, je drugo vprašanje. — F. C. v L. O dijaških kuhinjah izpregovorimo obširneje, kakor hitro dobimo podatke z vseh zavodov. — J. L. v C. Kaj, da si kar umolkni? Upam, da se kmalu zopet kaj oglasiš. — I. L. v Pragi: Prosim malo potrpljenja, saj vidiš, kako mi trda prede s prostorom. Pride vse na vrsto. Oglasi se večkrat! — Dopisniku v Novem mestu: Vaš dopis smo odložili, ker upamo, da prizadeti gg. uvidijo prenačlenost in nepravilnost svojega koraka in se bo zadeva mirno poravnala. — Dopisniku v Mariboru: Nečuvčene razmere v dijaškem sementišču osvetlimo prihodnjič. — G. B. na Dunaju: Vest, da so se »Daničarji« v družbi nemških buršev tako dobro zabavali, nas je iskreno razveselila. Saj smo vedeli, da stara ljubezen ne zarjavi. Heil der katholischen Burschenschaft »Danika«!